

Некрасов О.В.,
студент 5 курсу,
3 групи, вечірнього факультету
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЛАТЕНТНА ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Ключові слова: латентна злочинність, злочинність неповнолітніх, віктимологічні опитування

Keywords: latent crime, minor crime, victimological surveys

Анотація: Аналізується питання існування латентної злочинності неповнолітніх в Україні. Визначена специфіка злочинів, які вчиняють неповнолітні особи. Запропоновані заходи щодо зниження рівня латентної злочинності неповнолітніх.

Abstract: The special features of the criminological characteristics of minor crimes are clarified. Analyzing the questions of existence of latent minor crime in Ukraine. The measures of reducing the level of latent minor crime are proposed.

Проблеми латентної злочинності а саме злочинності неповнолітніх присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних правників. Одним з перших, хто дав поняття латентної злочинності були: А. Кетле, А. Конев, А. Шляпочнікова, Г. Забрянскій. Також дане питання досліджували вітчизняні науковці, а саме: Ю. Баулін, Б. Головкін, В. Кудрявцев, В. Тацій, О. Яровой.

Латентний або прихований злочин - це не зареєстрований злочин у кримінології. Єдиної думки щодо визначення поняття «латентна злочинність» серед кримінологів досі не існує, але є певною мірою подібні точки зору щодо її змісту. Таким, що найбільше точно відбиває сутність цього явища, вважаємо визначення надане Р. Акутаєв, який під латентної злочинністю розуміє сукупність діянь, які не призвели до застосування кримінально-правових заходів реагування і впливу збоку органів, які виробляють переслідування та притягнення винних осіб до відповідальності [1, с. 12-15].

Злочинність неповнолітніх є доволі гострим питанням на сьогодні. Особливості формування латентної злочинності неповнолітніх мають свою специфіку та пов'язані, перш за все, з віковими, психологічними та іншими ознаками неповнолітніх, а також з механізмом їх злочинної поведінки.

Слід зазначити, що це питання дуже важливе в зв'язку з тим, що по-перше, латентна злочинність неповнолітніх не дозволяє дати реальну картину злочинності неповнолітніх, спотворює структуру злочинності, цим самим не дозволяє сформувати ефективний механізм боротьби зі злочинністю. По-друге, це призводить до подальшого розвитку латентної злочинності та перетворення її в рецидивну, професійну, організовану злочинність. По-третє, це веде до поширення недовіри населення до правоохоронних органів та зростання правового нігілізму населення.

Психологія підлітків середнього шкільного віку від 11 до 14-15 років характеризується широкими пізнавальними процесами, самостійністю, бажанням спілкуватися з людьми, розширенням самосвідомості, появою почуття обов'язку та відповідальності. Але внаслідок вікових особливостей психіки вони не завжди правильно сприймають учинки людей. У підлітків сильно розвинуті самовпевненість і самолюбство, виявляються невірноваженість у поведінці, чутливість до зауважень оточуючих, іноді різкість і брутальність, некритичне оцінювання своїх учинків і недостаття твердість волі. Бажання їх часто не відповідають реальним можливостям, тому в них ще зберігається схильність до фантазій і вигадки [2]. Соціальна характеристика неповнолітнього правопорушника виявляється в переважанні примітивних негативних потреб: схильності до вживання алкоголю, азартних ігор, статевої розбещеності, насильницьких дій стосовно слабшого. Серед однолітків вони виділяються низьким культурним рівнем, зневажливим ставленням до моральних цінностей, вираженими антигромадськими поглядами. Але водночас багато з перерахованих рис є поверхневими [3, с. 177-179].

У юридичній літературі поняття злочинності неповнолітніх, зазвичай, пов'язують з віком суб'єкта злочину. Так, у кримінології злочинність неповнолітніх розглядається як негативне явище, що проявляється у сукупності злочинів, вчинених особами у віці від 14 до 18 років. Вік є тією біологічною ознакою, що визначає соціально психологічні особливості етіології злочинності

неповнолітніх та специфіку засобів запобігання їм. До того ж вікова ознака має ще й юридичне значення.

Злочинність неповнолітніх, порівняно зі злочинністю дорослих, характеризується підвищеною латентністю. В багатьох випадках діяння, які вчинили особи, котрі не досягли вісімнадцяти років, сприймаються як дитячий проступок, про які, зазвичай, не прийнято повідомляти у правоохоронні органи. За різними оцінками, рівень злочинності неповнолітніх у п'ять разів перевищує офіційно зареєстрований. У зв'язку з цим, на практиці доволі часто кримінальне провадження не розпочинається, а обмежується застосуванням заходів виховного впливу з огляду на особливості неповнолітнього, керуючись принципами гуманізму та економії заходів кримінальної репресії, враховуючи каяття неповнолітнього та можливість його виправлення без притягнення до кримінальної відповідальності.

При дослідженні латентності злочинів неповнолітніх С. Якімовою було визначено, що істотною перевагу усіх видів злочинів, становлять крадіжки, хуліганства (разом становлять понад дві третини злочинів), грабежі та незаконне заволодіння транспортними засобами [4, с. 295].

Новими видами злочинів, що вчиняють неповнолітні, є участь у добровільному захопленні заручників, телефонний тероризм, ритуальні вбивства, інформаційні та комп'ютерні злочини. У злочинності неповнолітніх з'являються ознаки професіоналізації та спеціалізації злочинів. Вони, переважно, учиняють злочини у складі організованих груп, активно залучаючи до участі в злочинах малолітніх та підлітків, які не несуть кримінальної відповідальності [5].

Ще однією особливістю кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх є порівняно більша частка злочинів, вчинених в стані сп'яніння. Так, за даними О. Кальмана, у стані сп'яніння неповнолітні вчиняють до 90% насильницьких і до 70 % корисливих злочинів [6, с. 35]. Вивчення впливу поведінки жертви на механізм вчинення злочину є на сьогоднішній день актуальним, адже, як вказує Б.М. Головкін, враховуючи різке ускладнення криміногенної ситуації, можна припустити суттєве збільшення рівня віктимізації, а також структурні зміни у бік переважання жертв від злочинів проти власності та злочинів проти життя і здоров'я особи [7, с. 3].

До найнебезпечніших тенденцій щодо злочинів неповнолітніх, які вчиняються в стані сп'яніння, можна зарахувати – зростання кількості злочинів, вчинених з особливою жорстокістю, зухвалістю та цинізмом; – високий рівень рецидиву, що пов'язано з наркотичною залежністю, не бажанням стати на шлях виправлення та прагненням швидко здобути «легкі гроші» [4, с. 296].

Таким чином, ґрунтуючись на європейському досвіді, ефективним заходом протидії латентній злочинності неповнолітніх в Україні є запровадження національному рівні віктимологічних опитувань громадян, які змогли би визначити реальні масштаби злочинності неповнолітніх, а також тенденції її розвитку, а також проведення профілактики злочинності неповнолітніх – як система державних і суспільних заходів, спрямованих на усунення або нейтралізацію такої злочинності й послаблення її детермінантів, завданням якої є утримання неповнолітніх від учинення правопорушень і коригування поведінки осіб, які потенційно схильні вчиняти злочини.

Список використаних джерел:

1. Акутаєв Р.М. Проблеми латентної преступности: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Махачкала, 1984. 235 с.
2. Александров Ю. В. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності неповнолітніх. Кримінологія і профілактика злочинів. Київ, 2000. С. 95–104.
3. Корольчук В. В. Актуальні проблеми запобігання злочинам неповнолітніх. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 176–182.
4. Головкін Б.М. Віктимізація населення в Україні: стан, детермінанти, запобігання // Теорія і практика правознавства. – 2014. –Вип. 2 (6) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/06/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D1%96%D0%B D.pdf>
5. Якімова С. В. Особливості криміналістичної характеристики злочинів неповнолітніх. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2015. № 827. С. 292–299
6. Іванов Ю. Ф. Кримінологія: навч. посіб. Київ: Вид. ПАЛІВОДА А.В., 2006. 264 с.
7. Кальман О. Г. Стан і головні напрями попередження економічної злочинності в Україні: теоретичні та прикладні проблеми: монографія. Харків: гімназія. 2003. 352 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман,
проф. Б. М. Головкін,
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

Злочинність у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
3-68 кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017